

SKAITMENINIS SUAUGUSIŲJŲ ŠVIETIMAS
KURIANT ES PLĖTROS ISTORIJAS (DeTALES)
PROJEKTO Nr. 510674-LLP-1-2010-1-IT-GRUNDTVIG-
GMP

2 VEIKLA: TYRIMAS IR VADOVO TURINIO KŪRIMAS
SITUACIJOS TYRIMAS

ATASKAITĄ PARENGĖ PROJEKTO DeTALES

PARTNERIAI

2011 m. balandis

TURINYS

1. SANTRAUKA	3
2. METODOLOGIJA	4
3. TIKSLINĖS GRUPĖS NUSTATYMAS	4
3.1. INFORMACIJA APIE RESPONDENTUS	4
3.2. INFORMACIJA APIE RESPONDENTUS PAGAL ŠALIS	6
4. TAPATUMAS.....	8
4.1. PAGRINDINIAI REZULTATAI.....	8
4.2. REZULTATŲ ANALIZĖ PAGAL ŠALIS	9
5. ES PLĖTRA.....	10
5.1. PAGRINDINIAI REZULTATAI.....	10
5.2. REZULTATŲ ANALIZĖ PAGAL ŠALIS	11
6. MOBILUMAS	13
6.1. PAGRINDINIAI REZULTATAI.....	13
6.2. REZULTATŲ ANALIZĖ PAGAL ŠALIS	14
7. DARBO RINKA.....	18
7.1. PAGRINDINIAI REZULTATAI.....	18
7.2. REZULTATŲ ANALIZĖ PAGAL ŠALIS	18
8. PILIETINIS AKTYVUMAS.....	21
8.1. PAGRINDINIAI REZULTATAI.....	21
8.2. REZULTATŲ ANALIZĖ PAGAL ŠALIS	21
9. IŠVADOS.....	23

1. Santrauka

Situacijos tyrimas buvo atliktas siekiant įgyvendinti DeTALES projekto tikslus ir antros veiklos užduotis.

Situacijos tyrimo tikslas buvo surinkti informaciją iš projekte dalyvaujančių partnerių šalių suaugusių piliečių ir jų mintis apie Europos Sąjungos istoriją ir plėtrą tuomet išanalizuoti rezultatus politiniu ir sociologiniu požiūriu. Nepaisant to, būtina pabrėžti, kad šie rezultatai nėra reprezentatyvūs – jie naudingi kaip stimulus refleksijoms, pvz. lyginant juos su oficialių, tokių kaip Eurobarometro, tyrimų rezultatais.

Tyrimui naudotas metodas buvo apklausa raštu. 293 respondentai užpildė klausimyną:

- Bulgarija - 23
- Vokietija - 28
- Vengrija - 50
- Italija - 50
- Lietuva - 50
- Turkija - 50
- Jungtinė Karalystė - 42

2. Metodologija

Metodologija, kuri buvo naudojama tyrime yra pagrįsta parinkimu klausimų, padengiančių penkias pagrindines su Europos Sąjungos (ES) istorija ir plėtra susijusias temas: tapatumą, plėtrą, mobilumą, darbo rinką, piliečių veiklas. Anketoje buvo pateikti konkretūs klausimai, padedantys išsiaiškinti tikslinės projekto grupės suvokimą ir pagrindines žinias apie ES.

Klausimynai buvo išplatinti visose šalyse, kurios įsijungusios į projektą: Italijoje, Vokietijoje, Jungtinėje Karalystėje, Lietuvoje, Vengrijoje, Bulgarijoje ir Turkijoje. Kadangi partnerystę sudaro trys ES senosios šalys nares, trys naujosios nares ir viena stojanti šalis, tai sudaro galimybę pažvelgti į tyrimo objektą iš skirtingų perspektyvų, išanalizuoti skirtumus ir panašumus.

Kiekvienas partneris išplatino klausimyną nacionaliniu lygiu, apžvelgė rezultatus ir pristatė analizę, atsižvelgdami į šalies konteksto specifiką. Galutinė tyrimo ataskaita buvo sudaryta partnerių ataskaitų pagrindu.

Tyrimas buvo vykdomas 2011 m. nuo vasario 1 d. iki balandžio 30 d.

3. Tikslinės grupės nustatymas

3.1. Informacija apie respondentus

Situacijos tyrime buvo išnagrinėti 293 klausimynai, kurie užpildyti Italijoje (50), Vokietijoje (28), Jungtinėje Karalystėje (42), Lietuvoje (50), Vengrijoje (50), Bulgarijoje (23) ir Turkijoje (50). Tyrime dalyvavo 52% vyrų ir 48% moterų, priklausančių amžiaus grupei nuo 15 iki 65 ir daugiau metų. Maždaug 65% respondentų yra 46 metų ir vyresni. Toks amžiaus pasiskirstymas leidžia išsamiau išanalizuoti tikslinės grupės nuomonę, ypatingai projekto tikslinės grupės – žemos kvalifikacijos asmenų, senjorų bei vyresnio amžiaus dirbančiųjų. Be

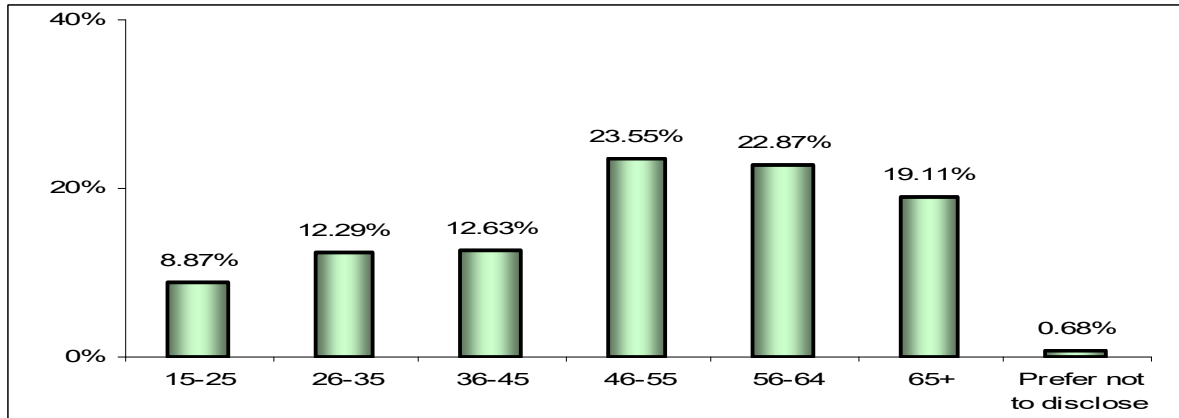
4

Grundtvig Multilateral 510674-LLP-1-2010-1-IT-GRUNDTVIG

DeTALES has been funded with support from the European Commission. This communication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

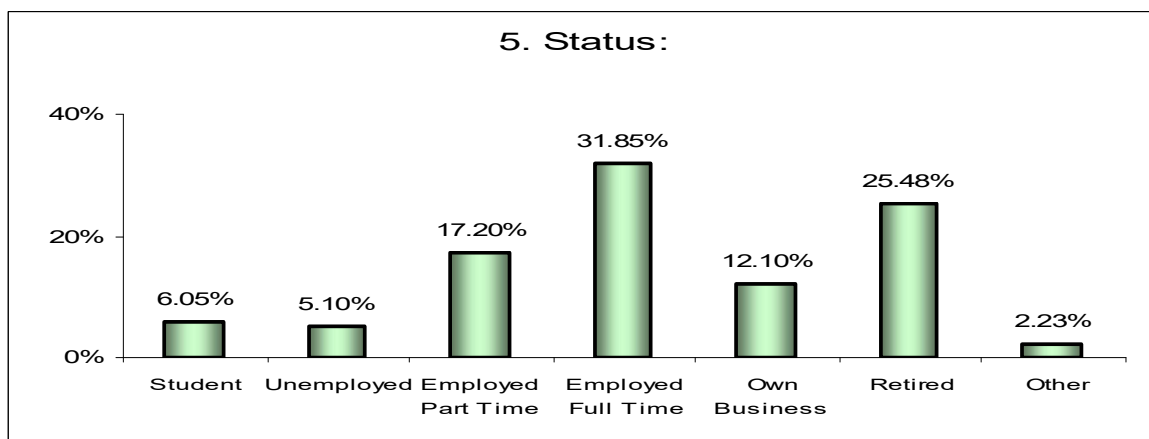
to, yra žinoma, kad suaugusieji yra labiau linkę priešintis pokyčiams visose gyvenimo srityse, įskaitant ir dalykus, susijusius su ES istorija ir plėtra.

1 pav. Respondentų amžiaus grupės

Daugiau nei 47% respondentų gyvena mieste, maždaug 22% - mažesniuose miesteliuose ir 26% kaimo vietovėse. Kalbant apie užimtumą, daugumą respondentų (32%) sudaro asmenys, dirbantys pilną darbo dieną, išėję į pensiją – 26% ir 17% dirbančių dalį dienos. Nedirbančių asmenų grupę sudarė maždaug 5% respondentų.

2 pav. Respondentų užimtumas

Daugiau kaip 33% dalyvavusių tyrime turi aukštąjį universitetinį išsilavinimą. 35% yra baigę arba kolegiją arba profesinio rengimo įstaigą, 23% - vidurinę mokyklą. Maždaug 12% atsakiusių yra baigę pradinę mokyklą.

3.2. Informacija apie respondentus pagal šalis

➤ Italija

Respondentų grupę iš Italijos sudarė 50 žmonių, įskaitant žemos kvalifikacijos suaugusiuosius, 45-65 metų amžiaus, gyvenančius daugiausia kaimo vietovėse netoli Romos. Šie asmenys daugiausia dirba žemės ūkyje. Būtent šiose kaimo vietovėse gyvena daug imigrantų, dirbančių vietinių gamyklų žemę.

➤ Vokietija

Vokietijoje dvi suaugusiųjų grupės buvo kviečiamos atsakyti į anketos klausimus. Pirmąją grupę sudarė aktyvūs dirbantys žmonės, kurie dalyvavo seminare medijos tema (12 suaugusiųjų). Jie visi darbinėje veikloje naudojami kompiuteriu ir internetu. Iš viso 15 vyrų ir 13 moterų atsakė į klausimus. Dauguma grupės yra 46 metų amžiaus ir vyresni (20 asmenų), tik 8 yra 65 metų ar vyresni. Išskyrus vieną vyrą, kurio tautybė yra turkas, visi kiti respondentai yra vokiečiai.

➤ Jungtinė Karalystė

Jungtinėje Karalystėje 61% respondentų yra 36 metų ir vyresni. Moterų ir vyrų santykis yra 60:40, virš 80% apklaustųjų gyvena mažesniame mieste ar kaimelyje, iš jų daugiau nei pusė kaimo vietovėse ir 7% sudaro gyvenantys didmiestyje. Beveik 70% grupės yra dirbantieji, 7% išėję į pensiją ir 20% neturi darbo. Tik 1 iš 5 apklaustųjų nurodė turintis aukštąjį universitetinį išsilavinimą, 70% sudarė baigusieji kolegijas ir vidurines mokyklas. Beveik visi respondentai naudojami kompiuteriu kasdienėje veikloje.

➤ Vengrija

Vengrijoje tyrimas buvo orientuotas į 34-55 metų amžiaus žmones, kadangi būtent tokia tikslinė grupė buvo apibrėžta projekto paraiškoje. Iš viso buvo užpildyta 50 klausimynų

(30 moterų ir 20 vyrų). Visi 50 respondentų yra vengrai, iš kurių 27 gyvena sostinėje Budapešte, 15 – kituose didesniuose miestuose (daugiausia Miskolc) ir 8 – kaimo vietovėse (daugiausia Budapešto ar Miskolc aglomeracijos zonose). Užimtumo santykis skiriasi nuo Vengrijos vidurkio šioje amžiaus kategorijoje, tad šiuo atveju daugiau žmonių turi savo verslą ir mažiau dirba nepilną darbo dieną.

➤ Lietuva

Lietuvoje tyrimo imtį sudarė 50 respondentų, iš kurių 13 vyrų ir 37 moterys. Respondentų amžius pasiskirstė taip: 46-55 metų amžiaus – 19 respondentų, 56-64 – 11 respondentų ir 65 bei vyresni yra 20 tyrimo dalyvių. 48 apklaustieji turi Lietuvos pilietybę, du respondentai atsisakė nurodyti. Dauguma respondentų (39) gyvena mieste ir yra pensininkai (25) arba vis dar dirbantys (20). Aukštąjį universitetinį išsilavinimą turi 20 respondentų, 15 yra baigę profesinę mokyklą ir keturi – pagrindinę ar vidurinę mokyklą.

➤ Bulgarija

Tyrimo imtis – 23 respondentai, turintys Bulgarijos pilietybę, iš kurių 27% moterų ir 13% vyrų. Visi apklaustieji yra 46 ir daugiau metų amžiaus. Taip yra dėl tikslinės grupės, apibrėžtos projekto paraiškoje. Maždaug 87% grupės gyvena miestuose, 13% - kaimo vietovėse. 68% apklaustųjų yra pensininkai. Po 12% respondentų yra dirbantys pilną dieną ir dalį dienos. Tyrimo atlikimo metu tik 2 asmenys buvo bedarbiai. Visi dalyviai turi aukštąjį išsilavinimą: 19 iš jų yra baigę universitetus ir 4 kolegijas.

➤ Turkija

Turkijoje buvo apklausta 50 asmenų grupė, visi turintys Turkijos pilietybę, iš kurių 70% (35) yra vyrai ir 30% (15) moterų. Respondentų amžiaus grupė pasiskirstė taip: 15-25 metų amžiaus – 19 respondentų, 26-35 metų – 8 respondentai, 36 - 45 metų - 13, 46 - 55 metų amžiaus - 8 respondentai ir 56-64 metų amžiaus - 2 apklaustieji. Didmiestyje gyvena 47 respondentai, 2 gyvena mažesniame mieste ir 1 – miestelyje ar kaime. 12 tyrime dalyvavusių asmenų yra mokiniai ar studentai, 3 bedarbiai, 3 dirbantys dalį dienos, 19 – visa dieną, 2 turi savo verslą, 7 respondentai yra pensininkai ir trys atsakiusieji pažymėjo variantą "kita". 12

respondentų yra baigę pradinę mokyklą, 12 – vidurinę, 3 – profesinę mokyklą, 22 respondentai turi universitetinį išsilavinimą ir vienas asmuo pažymėjo “kita”.

4. Tapatumas

4.1. Pagrindiniai rezultatai

Didžiausias respondentų skaičius (daugiau nei 38%) Europą apibrėžė kaip politinį vienetą. 32% atsakiusių Europa yra geografinis vienetas, o 22% ją laiko kultūrinio vienetu. Galima daryti išvadą, kad dvi didelės organizacijos – Europos Sąjunga ir Europos Taryba užima svarbią vietą Europos žmonių, kurie ir formuoja europinio identiteto pagrindus, sąmonėje.

Beveik 40% respondentų sutiko, kad jų šalies kultūrinis identitetas yra veikiamas kaimyninių ES šalių narių ir kiek daugiau nei 10% visiškai sutiko su šiuo teiginiu. Maždaug 29% respondentų nei sutiko, nei nesutiko su tokiu teiginiu, o 20% apklaustųjų nesutiko su tokia mintimi. Toks skirtingas reikšmių pasiskirstymas šalis padalija į dvi pagrindines grupes. Pirmąją grupę sudaro Bulgarija ir Italija, kuriose skaičius žmonių, pasirinkusių teiginius „visiškai sutinku“ ir „sutinku“ yra mažesnis (10% Italijoje ir 43% Bulgarijoje). Visose kitose tyrime dalyvavusiose šalyse sutikusių santykis viršijo 50%. Vis tik turint galvoje šiuo metu didėjančias migracijos lygio ir tarpkultūrinių mainų tendencijas, galima spėti, kad šie skaičiai ženkliai augs ateityje. Būtina pabrėžti, kad beveik 44% respondentų nurodė tikintis, jog jų šalis išsaugojo savo unikalų kultūrinį tapatumą. Rezultatai rodo, kad Europos ekonomikos integracija į Sąjungos rėmus sukūrė pagrindą kultūriniam mainams ir įtakai tarp šalių narių piliečių. Tačiau Sąjungoje nacionalinis tapatumas buvo skatinamas lygiai taip pat kaip ir tolerancija vieni kitų atžvilgiu.

Tyrimo rezultatai taip pat parodė, kad daugiau nei du trečdaliai respondentų savo šalį laiko platesnio Europos identiteto dalimi (apie 65% atsakymų). Apie 16% respondentų pasirinko teiginį „nesutinku“ o kiti 20% rinkosi „nei sutinku“, nei nesutinku“. Europos ekonominė integracija tapo Europos tapatybės, kurią Europos tautos noriai priėmė, formavimo veiksmu

4.2. Rezultatų analizė pagal šalis

➤ Italija

Rezultatai rodo, kad Italijoje žmonės ES laiko daugiausia geografiniu vienetu ir kiek mažiau – politiniu. Jie jaučiasi esą “Europos dalimi”, tačiau mano, jog Italijos identitetas nėra veikiamas kitų Europos šalių.

➤ Vokietija

Nors Vokietijos piliečių pasitikėjimas Europa ženkliai mažėja, vis tik čia jaučiamas stiprus kitų Europos šalių ir kultūrų poveikis. 68% respondentų sutiko, kad jų šalies kultūrinis tapatumas yra veikiamas kaimynių šalių ir 79% nesutiko su teiginiu, kad jų šalis yra unikali ir Europa nedaro jai įtakos.

➤ Jungtinė Karalystė

Jungtinėje Karalystėje pusė apklaustųjų grupės Europą mato kaip politinį vienetą, kai tuo tarpu kita dalis vadovaujasi geografinė / kultūrine filosofija. Daugiau žmonių tiki nei netiki, kad britų identitetas yra veikiamas Europos. Vienas iš trijų respondentų nei sutinka, nei nesutinka, kad jų šalis turi unikalų identitetą, nepaveiktą kitų Europos šalių. Vis ik 70% apklaustųjų Jungtinę Karalystę laiko platesnės Europos dalimi.

➤ Lietuva

Daugiau nei pusė (23) respondentų Europą suvokia kaip geografinį vienetą ar/ir politinį regioną (21) ir 17 ją mato kaip kultūrinį vienetą. Daugiausia apklaustųjų yra įsitikinę, kad jų šalies identitetas yra stipriai veikiamas kaimynų ir sutinka, kad šalis yra dalis platesnio Europos identiteto dalis. Vis tik, anot respondentų, Lietuva vis dar išlaiko savo unikalų tapatybę.

➤ Vengrija

36 respondentai teigia, kad Europa yra geografinis vienetas ir tai atspindi pagrindinį Vengrijos požiūrį. (Jie teigia, kad nenaudoja žodžio “Europa” kaip sinonimo “Europos Sąjungos” terminui, kaip kad pavyzdžiui yra Prancūzijoje ar Jungtinėje Karalystėje). Dauguma respondentų (28) sutinka su klausimu, kad Vengrijos kultūrinis tapatumas yra veikiamas

9

kaimynų. Taip pat reikšmingas yra skaičius žmonių (33), kurie laiko save platesnio, europinio identiteto dalimi. Mažesnis skaičius respondentų tiki, kad jų nacionalinis tapatumas nebuvo paveiktas Europos Sąjungos (tik 10 žmonių). Šie žmonės tai grindžia dabartine Vengrijos politine retorika.

➤ **Bulgarija**

Dauguma respondentų (68%) Europą apibrėžia kaip geografinį vienetą. Maždaug toks pats skaičius apklaustųjų Bulgariją laiko platesnio Europos identiteto dalimi. Dėl klausimo ar šalies kultūrinis tapatumas yra veikiamas ES kaimynių, respondentų nuomonės pasiskirstė tolygiai: 48 % nesutinka su teiginiu, o 44% sutinka. Vis tik uždavus klausimą ar šalis išlaikė savo Sąjungos nepaveiktą tapatumą, daugiau nei 76% respondentų su tuo sutiko.

➤ **Turkija**

Dauguma respondentų (40%) Europą apibrėžia kaip politinį vienetą. 13 atsakiusiųjų (26%) apibrėžia tai, kaip kitką, 7 respondantai (14%) – kaip geografinį vienetą, 6 apklaustieji (12%) – kaip kultūrinį vienetą ir trys (6%) nėra tikri. Dauguma tyrimo dalyvių (62%) sutiko su teiginiu, kad jų šalies kultūrinis identitetas yra veikiamas ES šalių kaimynių. Su priešingu teiginiu sutinka 28% respondentų ir tik 4 (8%) iš jų yra neutralūs.

5. ES plėtra

5.1. Pagrindiniai rezultatai

Teisingą atsakymo variantą apie dabartinį ES šalių narių skaičių pasirinko 64% respondentų. Be to, mažiau nei pusė tyrimo dalyvių atsakė, kad žino šalis, kurios šiuo metu derasi dėl narystės ES, kai tuo tarpu 27% nežino arba nėra tikri (30%). Šie rezultatai gali būti aiškinami tuo, kad derybų procedūra dažniausiai trunka labai ilgai, be to auga šalių, pareiškiančių norą prisijungti prie sąjungos, skaičius. Kita vertus, ES politika daro įtaką visų šalių narių nacionalinei politikai ir piliečių kasdieniam gyvenimui, todėl tai paaiškina, kodėl nemažai respondentų turi žinių apie sąjungai priklausančias šalis.

Daugiau nei pusė (56%) respondentų pasidalijo nuomone, kad Europos augimas suteikia daugiau galios pačiai ES ir šalims narėms. Paklausus, ar ES yra jau per didelė ir nebegali išspręsti egzistuojančių problemų, didesnė dalis (42%) negalėjo pateikti aiškaus atsakymo. Vis tik dauguma respondentų (daugiau nei 86%) tiki, kad ES turėtų būti atvira visoms Europos kultūroms, idėjoms ir tikėjimams. Rezultatai rodo, kad iš esmės žmonės nesupranta organizacinių sunkumų, su kuriais ES susiduria pastaraisiais metais vykstant didelei sąjungos plėtrai, bet yra atviri naujų šalių prisijungimui.

5.2. Rezultatų analizė pagal šalis

➤ Italija

Apklaustieji nedaug žino apie ES plėtros procesą (šalių narių ar besiderančių valstybių skaičius). Respondentai atviri naujoms žinioms apie kitas kultūras, priklausymo ES jausmą jie apibūdina kaip svarbų, kadangi šalis nesijaučia viena, tačiau tuo pačiu jie nėra tikri, ar ES yra pajėgi išspręsti egzistuojančias problemas.

➤ Vokietija

Jau anksčiau pastebėtas „Europai draugiškas“ Vokietijos gyventojų požiūris. Pastaroji finansinė krizė padidino skepticizmą tolesnės plėtros atžvilgiu ir gebėjimo kurti tvarią Europos ekonominę sistemą atžvilgiu. 43% respondentų nesutiko su teiginiu, kad „Europos plėtra suteikia daugiau galių ES ir šalims narėms“.

➤ Jungtinė Karalystė

Daugiau nei pusė Velso respondentų grupės yra įsitikinę, kad Europos Sąjungoje yra 27 narės. Jie buvo padalyti į grupes pagal tai, ar sutinka su teiginiu, kad didesnė Europa suteikia daugiau galios šalims narėms. Daugiau nei pusė buvo sutinkančių su šia mintimi, 38% respondentų nežinojo ar sutikti, ar nesutikti su teiginiu. 70% apklaustųjų negalėjo apsispręsti ar Europa jau per didelė, kad galėtų efektyviai spręsti savo problemas. Velsiečiai respondentai sutinka, kad Europa turi apimti visas kultūras, idėjas ir tikėjimus, kadangi 80% sutinka arba visiškai sutinka su teiginiu. Tyrime dalyvavusi grupė nebuvo tikra, kurios šalys šiuo metu derasi dėl prisijungimo prie ES.

➤ Lietuva

Dauguma respondentų (40) puikiai žino, kad ES turi 27 nares ir palaiko idėją, kad plėtra suteikia daugiau galios ES ir jos šalims narėms. Taip pat dauguma respondentų sutinka, kad ES turi būti atvira visoms Europos kultūroms, idėjoms ir tikėjimams. Svarbu pabrėžti, kad tyrimo dalyvių nuomonė apie ES dydį yra skirtinga, kadangi 17 respondentų sutiko ir 7 visiškai sutiko, kad ES jau yra pernelyg didelė ir nebegali spręsti kylančių problemų, kai tuo tarpu 14 respondentų su tuo nesutiko.

17 respondentų nėra tikri dėl šalių, kurios derasi dėl stojimo į ES, 13 – nežino ir 20 respondentų teigė žiną besiderančias valstybes. Iš šalių, kurios derasi dėl narystės ES, dažniausiai respondentai žymėjo Turkiją (17), Kroatiją (10) ir Islandiją (9).

➤ Vengrija

Dauguma respondentų pažymėjo teisingą atsakymą, kad ES turi 27 šalis nares, 10 asmenų įvardijo neteisingą atsakymą, pažymėdami 15 narių, 25 nares (kadangi tiek šalių įstojo kartu su Vengrija 2004-aisiais) ir 30 šalių narių.

Nors vengrus galima pavadinti dideliais “euroskeptikais”, tačiau tik maža dalis respondentų ES plėtrą laiko neigiamu dalyku. Tik vienas asmuo teigė, kad ES neturėtų būti atvira visoms Europos kultūroms, idėjoms ir tikėjimams. Daugiausia respondentų (30) mano, kad ES turi išspręsti daugybę problemų, o 11 teigia, kad sąjunga yra pasirengusi tolimesnei plėtrai.

22 respondentai teigė, kad turi žinių apie derybų procesą, tačiau paklausti apie besiderančias šalis, kai kurie jų pateikė neteisingą atsakymą. 15 tyrimo dalyvių teigė, kad dėl to nėra tikri, tačiau keletas iš jų pažymėjo kažkiek šalių. Dauguma tyrimo dalyvių yra tikri apie derybų procesą su Kroatija ir tai aktualus šių dienų klausimas, kadangi tai vienas iš pagrindinių užsienio politikos tikslų Vengrijos pirmininkavimo ES laikotarpiui. Kaip gana artimų “europinių temų” rezultatas yra tai, kad 18 respondentų pažymėjo Turkiją ir niekas nepažymėjo Švedijos ir Šveicarijos.

➤ **Bulgarija**

Dauguma apklaustųjų grupės (90%) teisingai nurodė tikslų ES šalių narių skaičių. Daugiau nei 65% respondentų teigė žinantys, kurios šalys pastaruoju metu derasi dėl narystės ES.

Daugiau nei 60% respondentų dalijosi nuomone, kad Europos plėtra suteikia daugiau galios pačiai ES ir jos šalims narėms, bet tuo pačiu daugiau nei pusė apklaustųjų grupės išreiškė susirūpinimą, kad ES jau per didelė, kad gebėtų spręsti egzistuojančias problemas. Visi respondentai vieningai nurodo, kad ES turėtų būti atvira visoms Europos šalims, kultūroms, idėjoms ir tikėjimams.

➤ **Turkija**

Beveik pusė respondentų (44%) pateikė teisingą atsakymą apie esamų ES šalių narių skaičių. Vienas iš dažniausiai pasitaikančių neteisingų atsakymų buvo atsakymas, kad ES sudaro 25 narės – taip atsakė 13 respondentų. Dauguma tyrimo dalyvių (76%) sutinka, kad Europos plėtra suteikia daugiau galios Sąjungai ir jos šalims narėms bet daugiau nei pusė respondentų (60%) teigia, kad ES jau yra per didelė ir nebegali išspręsti savo problemų.

Taip pat dauguma (92) respondentų sutinka, kad ES turėtų būti atvira visoms Europos kultūroms, idėjoms ir tikėjimams.

6. Mobilumas

6.1. Pagrindiniai rezultatai

Šiek tiek daugiau nei pusė (53%) tyrime dalyvavusių teigė, kad yra keliavę į kitą ES šalį per pastaruosius du metus, iš kurių 57% keliavo turistiniais tikslais. Didžiausias dažnis pastebimas Vokietijoje ir Vengrijoje, atitinkamai 86% ir 80%, o žemiausias – Lietuvoje, Bulgarijoje ir Turkijoje (atitinkamai 30%, 22% ir 16%). Šitokios reikšmės gali būti aiškinamos ekonominės krizės įtaka Europos ekonomikai, taip pat dideliu skaičiumi 55 metų amžiaus ir vyresnių tyrime dalyvavusių respondentų. Tikslinės grupės atranka buvo nulemta paraiškos ir joje apibrėžtų projekto tikslų bei uždavinių. Todėl kiekviena iš jų reprezentuoja tik save, o ne

visas grupes. . . Maždaug 20% respondentų grupės lankėsi kitose ES šalyse norėdami aplankyti šeimos narius ar draugus ir maždaug 17% atsakiusiųjų keliavo darbo reikalais.

47% respondentų nurodė, kad keliaujant į kitas ES šalis, pagrindinė išskylanti problema yra kalbos barjeras. Kitos priežastys - kultūriniai ir tradiciniai skirtumai, klimatas, šeimos ir artimųjų ilgesys, baimė pasiklysti ar susipažinti su naujais žmonėmis – sudaro po maždaug po 5%. Nepaisant visų sunkumų, maždaug 27% respondentų keliavimas į svečią šalį yra maloni patirtis.

Daugiau kaip 70% tyrimo dalyvių pažįsta asmenų, kurie gimė užsienyje ir įsikūrė jų šalyje. 35% respondentų pažįsta daugiau kaip 7 tokius asmenis. Tik 19% tyrimo dalyvių aplinkoje nėra asmenų, kurie gimė užsienyje ir atvykę įsikūrė jų šalyje. Tokie rezultatai gali būti aiškinami didėjančiu mobilumu darbo rinkoje. Nors dėl finansų krizės mobilumo augimo tempai sumažėjo, tačiau imigracijos srautai į senąsias ES šalis nares vis dar gana dideli. Reprezentatyviausi šiuo atveju yra iš italų partnerių gauti rezultatai, kur beveik 70% respondentų teigė pažįstantys daugiau kaip 7 asmenis, kurie gimė užsienyje ir įsikūrė jų šalyje.

6.2. Rezultatų analizė pagal šalis

➤ Italija

Beveik pusė respondentų pastebi, kad nėra keliavę į užsienį per pastaruosius du metus, o kita pusė teigia keliavę lankyti šeimos narių, mokytis ar dirbti. Didžiausios problemos su kuriomis respondentai susidūrė keliaudami yra kalbos barjeras ir šeimos bei draugų ilgesys.

Dauguma apklaustųjų grupės Italijoje (maždaug 70%) įvardijo, kad pažįsta daug asmenų, kurie yra atvykę iš kitų šalių ir įsikūrę šioje šalyje. Viena iš to priežasčių yra tai, kad respondentai yra atvykę iš kaimo vietovių, kuriose gausiai įsikūrę imigrantai, dirbantys vietinėse gamyklose. Svarbu pažymėti faktą, kad Italija yra viena iš ES šalių, apibūdinamų kaip turinti didžiausią migracijos lygį.

➤ **Vokietija**

86% apklaustųjų suaugusiųjų keliavo į kitas Europos šalis daugiausia turizmo tikslais. Dažniausiai artimiausios kaimyninės šalys buvo pasirinktos kaip atostogų tikslas. Vokiečių turizmo rinka yra labai plati ir yra viena iš šalių pasaulio sąrašo viršūnėje (“Reiseweltmeister” – keliavimo čempionas).

➤ **Jungtinė Karalystė**

Tik pusė apklaustųjų velsiečių per pastaruosius du metus keliavo į kitas Europos šalis, iš jų 20% lankė šeimos narius ir virš 70% keliavo kaip turistai. Kelionės darbo reikalais šioje grupėje nėra populiarios, tokiais tikslais keliauja mažiau nei 10%. Apklaustiesiems kylanti pagrindinė problema keliaujant yra kalbos barjeras, bet ją kaip problemą įvardijo ketvirtis respondentų. 46% tiki, kad europinės kelionės teikia daugiau galimybių, nei trikdžių. Mažiau nei 10% grupės nepažįsta atvykėlių iš kitų Europos šalių, 70% pažįsta daugiau nei tris įsikūrusius jų šalyje ir beveik pusė respondentų teigė pažįstantys septynis ar daugiau asmenų, kurie gyvena šioje šalyje, nors yra gimę kitoje valstybėje.

➤ **Lietuva**

Duomenys rodo, kad vienas iš trijų apklaustųjų per pastaruosius du metus yra keliavęs į kitas ES šalis. Du iš trijų respondentų per šį laikotarpį nėra keliavę. Tyrimo dalyviai, kurie nurodė keliavę, lankėsi tokiose šalyse kaip: Prancūzija (3 asmenys), Lenkija (3), Latvija (2 žmonės). Vokietija (2) ir kitur.

Tyrimas taip pat rodo, kad respondentai daugiausia keliavo turizmo tikslais (13 asmenų), darbo reikalais (4), norėdami pamatyti šeimos narius ar draugus (5). 3 respondentai nurodė keliavę kitais tikslais.

Didžiausia problema keliaujant užsienyje – kalbos barjeras - buvo įvardytas 26 respondentų. 10 respondentų ilgėjosi šeimos ir draugų, 6 kaip sunkumą įvardijo kultūrinius ir tradicijų skirtumus, 6 apklaustieji teigė jaučiantys baimę pasiklysti. Kitos problemos (kaip pvz.

klimate) buvo minimos gana retai. 15 žmonių nurodė, kad mėgsta tokius iššūkius ir keliauja į užsienį.

Respondentų buvo paklausta, ar jie pažįsta asmenų, kurie gimė kitoje šalyje, tačiau gyvena Lietuvoje: 25 apklaustieji nepažįsta, 13 tyrimo dalyvių žino 1-2 tokius asmenis, 7 pažįsta 3-6 žmones įsikūrusius Lietuvoje. Penki respondentai teigė pažįstantys daugiau nei septynis asmenis, kurie gimė užsienyje, bet šiuo metu gyvena Lietuvoje.

➤ Vengrija

Beveik 80% respondentų teigė, kad yra keliavę į kitą ES šalį per pastaruosius du metus. Šis rodiklis daug aukštesnis nei Vengrijos vidurkis. Iš Miskolc srities Slovakija yra populiarus kelionės tikslas, kadangi iki jos tik 40 kilometrų (80 nuo Budapešto). Tik vienas respondentas pažymėjo, kad apsipirkimas yra pagrindinis tikslas, tačiau daug daugiau žmonių keliauja į Slovakiją nusipirkti pagrindinių prekių, maisto produktų ir degalų. Kita kelionių į Slovakiją ir/ar Rumuniją priežastis yra noras pamatyti “nacionalinių memorialinių vietų” (kadangi Transilvanijos dalis Rumunijoje ir didesnė dalis Slovakijos buvo dalis “istorinės” Vengrijos – Austro-Vengrijos monarchijos, Vengrijos Karalystės iki 1920 m. Vienas respondentas parašė Aukštumas vietoj Slovakijos, du apklaustieji parašė Transilvaniją vietoj Rumunijos – tai gana nostalgiskas vaizdas). Austrija taip pat populiarus apsipirkimo ir rekreacijos (slidinėjimo) kelionių tikslas. Pagrindinis kelionių tikslas yra turizmas (“nacionalinės istorijos turizmas”, apsipirkimas, slidinėjimas, poilsis), 9 respondentai minėjo darbo keliones (dažniausiai į Vokietiją ar Austriją), 5 asmenys keliavo norėdami susitikti su šeimos nariais (tai yra ganėtinai mažas skaičius, lyginant su 11 klausimo atsakymais). Žymėdami variantą “kita” respondentai nurodė futbolą, mokymąsi ir apsipirkimą.

Kaip galimus sunkumus, dauguma respondentų žymėjo kalbos barjerus, o tai puikiai atskleidžia Vengrijos situaciją su silpnoku kalbų mokymu ir mokėjimu šalyje. Keletas tyrimo dalyvių žymėjo vieną ar kelis sunkumus, tačiau kartu pažymėjo ir kitą eilutę: “Aš labai mėgstu tokio tipo iššūkius ir keliauju svetur”.

Vengrijoje 10 klausimas buvo šiek tiek pakeistas: “Kiek pažįstate žmonių, kurie gimė užsienyje – ne vengrų kilmės – ir atvykę įsikūrė Vengrijoje?”. Tyrėjų tikslas buvo atskirti asmenis, ne vengrų kilmės, nuo vengrų mažumų užsienyje. Vis tik tyrimo organizatoriai nėra tikri, ar klausimas buvo tinkamai respondentų supastas, kadangi buvo gautas stubinančiai didelis skaičius (38) žmonių, kurie pažįsta asmenų, gimusių užsienyje (dažniausiai 1 - 6 asmenis).

➤ **Bulgarija**

Dauguma respondentų (78%) nekeliavo į užsienį per pastaruosius du metus, o tai darė keliavo kaip turistai (60%) ar darbo reikalais (40%). Daugiau nei 90% grupės teigė, kad pagrindinė priežastis, sukelianti sunkumus lankantis kitose ES šalyse, yra užsienio kalbų, tokių kaip anglų, prancūzų ar vokiečių, žinių stoka. Kiti įvardyti sunkumai – kultūriniai ir tradicijų skirtumai (4%) ir šeimos bei draugų ilgesys (4%).

Daugiau nei 70% grupės narių pažįsta žmonių, kurie yra gimę užsienyje ir šiuo metu įsikūrę Bulgarijoje.

Tikėtina, kad rezultatai labai priklauso nuo respondentų grupės, kadangi dauguma jų yra vyresni nei 46 metų asmenys. Taigi to rezultatas – menkos užsienio kalbų (anglų, prancūzų ar vokiečių) žinios. Be to, šie žmonės turi labai stiprius ryšius su šeima ir draugais savo šalyje.

➤ **Turkija**

Dauguma respondentų (84%) nėra keliavę į jokią Europos šalį per pastaruosius du metus, kai tuo tarpu 6 (12%) tai darė. Tyrimo dalyviai įvardijo dvi problemas keliaujant – tai kalbos spragos, kurias įvardijo 3 respondentai ir kultūriniai bei tradiciniai skirtumai, įvardyti dviejų apklaustųjų.

7. Darbo rinka

7.1. Pagrindiniai rezultatai

Daugiau nei pusė respondentų (54%) nurodė, kad nei jie, nei niekas iš jų šeimos narių nėra dirbę ar gyvenę kitoje Europos šalyje. 38% grupės turi vieną ar daugiau šeimos narių, kurie dirbo svetur, o 8% respondentų patys yra dirbę kitoje šalyje.

Kiek mažiau nei pusė grupės (48%) nesikeltų į jokią kitą vietą dėl geros darbo galimybės, kai tuo tarpu 26% respondentų keltųsi savo šalies teritorijos ribose. Tik 14% apklaustųjų dėl darbo priežasčių keltųsi gyventi į bet kurią pasaulio vietą, o 10% tai darytų tik Europos ribose.

Daugiau nei trečdaliui (40%) respondentų būtų įdomu daugiau sužinoti apie ES programas ar skiriamas lėšas. 43% tyrimo dalyvių tai būtų potencialiai įdomu. Daugiau nei 35% respondentų būtų labai įdomu gauti informacijos apie keliavimą, persikėlimą ar darbą ES, o 40% grupės ši informacija galbūt būtų įdomi. Vis tik daugiau nei 80% respondentų nėra girdėję apie EURES tinklą. Tik mažiau nei 4% grupės nurodė žiną apie EURES tinklą ir jį nagrinėjo.

Rezultatai praktiškai atspindi vieną pagrindinių ES steigimo principų: laisvą gerybių, kapitalo, paslaugų ir darbuotojų judėjimą. Šiandieną Europos žmonės keliauja ir bendrauja daug daugiau nei anksčiau. Daugybė politikos priemonių skatina tinklų kūrimą ir lengvą įsidarbinimo sistemą užsieniečiams iš ES šalių narių.

7.2. Rezultatų analizė pagal šalis

➤ Italija

Suaugusieji nėra suinteresuoti vykti dirbti užsienyje, kadangi turi savo gyvenimą, verslą, darbą savo šalyje.

Tačiau jų vaikai ir anūakai yra daug labiau susidomėję vykimu svetur (bet ne tie, kurie jau dirba savo nuosavose žemės ūkio įmonėse).

➤ **Vokietija**

Čia egzistuoja pozityvus požiūris į mobilumą ir tolimesnio įsidarbinimo galimybes Europoje, tačiau daug kas priklauso nuo sąlygų. 43% respondentų nesikeltų kitur dėl geresnio darbo galimybių (12 klausimas). Turint omenyje faktą, kad 46% respondentų yra 56 metų ir vyresni, rezultatai atliepia šios amžiaus grupės nuomonę.

➤ **Jungtinė Karalystė**

Mažiau nei 20% Velso grupės yra dirbę kitoje šalyje ir 25% nenorėtų to daryti, net jeigu pasitaikytų geresnio darbo galimybė. Vis tik 25% respondentų vyktų kitur Europos ribose, o 35% sutiktų dirbti ir gyventi bet kur pasaulyje. 80% grupės narių būtų įdomu sužinoti apie europines skiriamas lėšas ir judėjimą po visą Europą, o beveik 85% respondentų norėtų susipažinti su kitomis Europos kultūromis. Beveik niekas iš respondentų nėra girdėjęs apie EURES tinklą ir 20% grupės neketina mėginti kažką sužinoti apie tai. 75% respondentų pasidomėtų apie šį tinklą.

➤ **Lietuva**

Dauguma respondentų (22) atsakė, kad nei jie, nei jų šeimos nariai nėra gyvenę ar dirbę užsienyje, o 13 teigė, jog jų šeimos nariai gyvena Vokietijoje, Jungtinėje Karalystėje, Latvijoje, Norvegijoje, JAV, Šveicarijoje ir Prancūzijoje. Didelė respondentų dalis (20) tikino, kad nesikeltų gyventi ar dirbti kažkur kitur arba kraustytųsi į kitą vietą savo šalyje (16 respondentų). Galima spėti, kad apklaustieji nėra pasirengę ženkliais gyvenamosios vietos pokyčiams.

Rezultatai parodė, kad dauguma respondentų domisi kitomis kultūromis ir norėtų apie jas sužinoti dar daugiau. Taip pat tyrimo dalyviai domisi ES programomis ir skiriamomis lėšomis, kelionėmis, įdarbinimo galimybėmis ES. Duomenys rodo, kad keletas respondentų jau yra girdėję apie EURES tinklą. Didžioji dalis tų, kurie apie tai nežino, teigė norintys sužinoti (20), o 15 respondentų nemano, kad tai būtų įdomu.

➤ Vengrija

Dažniausiai vengrams sunku apsispręsti palikti namus, tačiau daug žmonių bandė, bando ir tikisi susikurti geresnį gyvenimą užsienyje. Tai visada buvo ir vis dar yra tarsi mitas, kad jeigu kažkas iš šeimos narių dirba užsienyje, tai tradiciškai Vokietijoje, Austrijoje ar kur kitur pasaulyje. 12 žmonių atsakė, kad dirbo ar gyveno (dažniausiai studijavo) užsienyje, keletas respondentų yra gyvenę daugiau nei vienoje šalyje. Panašiai yra ir su šeimos nariais, ir su apsigyvenimo šalimis. Vokietija ir Austrija buvo populiariausi taškai iki 1989 m. ir šiuo metu beveik nepakitę. Jungtinė Karalystė ir Airija, po savo darbo rinkos atvėrimo naujoms ES šalims narėms, tapo nauja populiaria kryptimi. Iš kitų šalių populiarios yra Prancūzija, Nyderlandai ir Švedija.

Beveik pusė respondentų (23) teigė, kad nesikeltų kitur net jeigu rastų geresnį darbą. Tai puikiai atliepia bendras šalies tendencijas. 13 žmonių keltųsi į bet kurią pasaulio vietą, 3 – bet kur Europoje ir tik penki apklaustieji judėtų tik Vengrijos teritorijoje. 5 respondentai paminėjo konkrečias šalis: Nyderlandus, Daniją, Švediją, Italiją, Norvegiją, Austriją, Jungtinę Karalystę ir Tolimuosius Rytus.

Iš esmės respondentai yra atviri naujai informacijai apie darbo ir mobilumo galimybes, ES programas ir skiriamas lėšas bei kitas kultūras. Kalbant apie vengrų žinias apie EURES tinklą, tik 16 žmonių teigė girdėję apie tai, bet išbandė tik 4 iš jų. Likusieji respondentai, kurie pažymėjo nieko apie tai negirdėję, norėtų sužinoti daugiau apie šį tinklą ir galimybes, kurias jis suteikia ES piliečiams.

➤ Bulgarija

Dauguma respondentų (77%) nesikeltų iš savo dabartinės vietos net jei gautų geresnį darbą, o jei vist ik judėtų, tai 14% rinktųsi savo šalies teritoriją.

Daugumai respondentų (91%) būtų įdomu sužinoti daugiau apie kitas Europos kultūras. 70% teigė norintys sužinoti daugiau apie ES programas ir skiriamas lėšas. Kiek mažiau nei pusė (48%) respondentų labai norėtų gauti informacijos apie keliavimą,

persikėlimą ir darbą ES, o 26% galbūt susidomėtų tokio tipo informacija. Vis tik mažiau nei 20% yra girdėję apie EURES tinklą ir tik 9% jį jau išmėgino.

➤ **Turkija**

Dalis respondentų (32%) sutiktų judėti tik savo šalies teritorijoje, o beveik panaši dalis (30%) teigė, kad nesikeltų visiškai niekur. Dauguma respondentų (38%) išreiškė norą sužinoti daugiau apie kitas Europos kultūras. Didelė dalis apklaustųjų (60%) norėtų gauti informacijos apie europines programas ir skiriamas lėšas. 39% respondentų taip pat pageidautų sužinoti daugiau apie keliavimą, judėjimą ir darbą ES.

8. Pilietinis aktyvumas

8.1. Pagrindiniai rezultatai

Daugiau nei 62% respondentų nurodė balsuojantys Europos Parlamento rinkimuose. Kaip priešastį, kodėl nebalsuoja, 26% tyrimo dalyvių minėjo tai, kad nesidomi politika apskritai ar kad negali išsirinkti partijos (26%). 15% respondentų, kurie nebalsavo rinkimuose į Europos Parlamentą, teigė netikintys europine politika.

53% respondentų mano, kad ES naudinga turėti vieningą ir bendrą valiutą, o 24% nesutinka su tokia mintimi. 23% tyrimo dalyvių arba nieko nežino apie tai, arba jiems nesvarbu.

8.2. Rezultatų analizė pagal šalis

➤ **Italija**

Tikslinė grupė nesidomi politika.

Tikėtina, kad to priešastis yra tai, kad politiniai rinkimai yra sudėtingai suprantami ir sunku rinkėjus priversti tikėti kandidatų. Šalyje vyrauja nepasitikėjimas.

➤ **Vokietija**

Esminė informacija: nuo 1997 iki 2009 m. vokiečių dalyvavimas rinkimuose į Europos Parlamentą sumažėjo nuo 66% iki 43%. Šio tyrimo metu 71% vokiečių teigė balsavę rinkimuose į Europos Parlamentą (15 klausimas). Susidomėjimas ES politika skiriasi nuo vidutinių rodiklių.

➤ **Jungtinė Karalystė**

Mažiau nei pusė dalyvių teigė balsavę rinkimuose į Europos Parlamentą. O to nedarę velsiečiai nurodo negalintys apsispręsti už kurią partiją balsuoti (30%). Keli žmonės teigė nepalaikantys vieningos Europos valiutos idėjos, tačiau gana didelis skaičius tų, kurie nežino (35%) ir kurie sako „taip“ bendrai valiutai (45%).

➤ **Lietuva**

Duomenys rodo, kad dauguma respondentų išreiškia savo pilietinę poziciją balsuodami Europos Parlamento rinkimuose – 32 apklaustieji teigė balsavę praeituose rinkimuose. Nebalsavę asmenys kaip priežastį, kodėl nebalsavo, nurodė negalėjimą pasirinkti partijos (5 respondentai) arba teigė netikintys, jog šalis deramai atstovaujama Parlamente (4 respondentai).

Bendros ES valiutos reikalingumas buvo palaikomas daugumos respondentų (23). 14 tyrimo dalyvių teigė apie tai nežinantys nieko, o devyni respondentai prieštaravo vieningos valiutos idėjai.

➤ **Vengrija**

Nors 2009 m. tik 36% vengrų balsavo rinkimuose į Europos Parlamentą (ir tai buvo tarsi pirminiai rinkimai prieš 2010 m. pagrindinius rinkimus), kas yra žymiau mažiau už Europos vidurkį, 35 respondentai iš 50 teigė, kad jie ėjo balsuoti. Tik 15 tyrimo dalyvių prisipažino nebalsavę, o tai yra kur kas aukščiau šalies vidurkio (70%). Paklausus apie priežastis, vienas iš nebalsavusių nurodė, kad būtų dalyvavęs (-usi), tačiau tuo metu neturėjo balsavimo teisės. Kitas respondentas sakė: „Nekenčiu politiką“.

Kalbant apie klausimą dėl bendros ES valiutos, greičiausiai todėl, kad Vengrijai dar labai toli iki euro įvedimo (pagal paskutinius duomenis: ne anksčiau 2020m.), žmonės dar nėra susidarę apie tai nuomonės. Prieš 2-4 metus, jie nelabai suprato euro funkcijos, bet dabar, girdėdami apie eurozonos krizę, vis daugiau žmonių tampa skeptikais šiuo klausimu. Ši prielaida patvirtinama tyrimo rezultatais. 26 respondentai nusiteikę pozityviai bendros valiutos atžvilgiu, kai tuo tarpu 18 apklaustųjų yra atvirai priešiški.

➤ **Bulgarija**

Dauguma respondentų (87%) nurodė balsavę rinkimuose į Europos Parlamentą. Pagrindinė nebalsavimo priežastis yra nesidomėjimas politika apskritai, nepasitikėjimas europine politika ir nepatenkinamas šalies atstovavimas Parlamente.

Daugiau nei 60% grupės mano, jog Europos Sąjungai naudinga turėti vieningą valiutą.

➤ **Turkija**

Klausimas šiuo metu nėra aktualus šiai šaliai.

9. Išvados

Tyrimo, atlikto visose septyniose projekto partnerių šalyse, rezultatai rodo reikšmingą Europos piliečių nuomonių darną bendrų interesų klausimais. Nors respondentų grupė gali būti apibūdinama, kaip labai įvairi, dauguma aktualiausių temų atsakymų, rodo labai panašias tendencijas. Kaip visiškai pozityvūs Europos kontekstui ir projekto tikslų pasiekimui, gali būti apibrėžiami panašūs atsakymai, rodantys kaip respondentai suvokia savo tapatumą ES rėmuose. Jie apibrėžia Europą kaip derinį kultūrų, kurios egzistuoja savarankiškai ir tuo pačiu veikia viena kitą, kurdamos vienetą, grįstą bendromis kultūrinėmis vertybėmis ir tolerancija. Šį faktą pagrindžia daugumos respondentų įsitikinimas, kad ES turėtų būti atvira visoms Europos kultūroms, idėjoms ir tikėjimams, taip pat daugelio apklaustųjų noras sužinoti daugiau apie kitas Europos šalis ir kultūras. Respondentų atvirumas kitoms kultūroms ir vertybėms gali būti

pastebimas ir iš augančio judumo lygio, ypač iš senųjų šalių narių. Mažesnis yra tik mobilumas darbo rinkoje, kadangi dauguma apklaustųjų teigė nesikelsiantys net jeigu rastų geresnį darbą kitur. Šis faktas gali būti lengvai paaiškinamas tikslinės grupės specifika - žemos kvalifikacijos suaugusieji, vyresnio amžiaus dirbantieji ir senjorai, kurie paprastai yra mažiau linkę rizikuoti bei jaučiasi nepakankamai pasitikintys savimi, kad keltųsi svetur.

Ne mažiau reikšmingas yra apklaustųjų rūpestis dėl ES gebėjimų spręsti savo problemas. Nors jos piliečiai vis dar yra atviri kitų šalių prisijungimui prie Sąjungos, dabartinė ekonomikos krizė iškėlė daug klausimų ir padidino žmonių abejones. Nepaisant šio fakto, tyrimas rodo santykinai didesnę ES piliečių aktyvumą, beveik visi apklaustieji žiūri teigiamai ir / ar domisi Europos kultūromis ir bendromis vertybėmis. Tai patiprina įsitikinimas, kad Europos plėtra suteikia daugiau galių ne tik ES, bet ir jos valstybėms narėms.